FYRA ÅR VID FRONTEN.

Erfarenheter och iakttagningar ifrån min tjänstgöring som soldat i den canadensiska armén.

Av John A. Hägglund.

Personliga erfarenheter från reträtten 1918.

XLI.

Den 21sta mars 1918, den dag som tyskarna började sin "Segeroffensiv" voro vi förlagda som reservtrupper i närheten av Mericourt, vilken plats var belägen endast några mil från slaglinjen. Redan tidigt på morgonen blevo vi bombarderade av det tyska artilleriet och vi tvingades att begagna våra "gasmasker" som skydd för gasförgiftning. Vi kunde höra den smattrande geväreld vid stridslinjen, och även så ifrån sårade personer som voro på väg till sårförbindningsstationerna hörde vi att en häftig strid var i full gång.

Kl. 10 på morgonen anlände order om att göra oss redo för strid och våra hästar sadlades. Kl. 2 e. m. var det tydligt att fienden gjorde sina största ansträngningar vid den engelska arméns högra flygel eller kontaktpunkten för engelska och franska arméerna, och vi blevo omedelbart beordrade att förstärka den 5:te engelska armén som tappert försvarade sig därstädes. Klockan 4 var hela brigaden på marsch söderut. Vår ritt fortsattes under natten och följande morgon lämnade vi våra hästar samt fortsatte färden till fots mot La Fere. Vi anlände till Bois De Tergnier omkring kl. 2 e. m. den 22 och fingo här åtnjuta några timmars vila. Följande morgon kl. 2 blev en del av det regemente jag tillhörde beordrade att så fort sig göra lät befästa en del högre terräng öster om staden Tergnier, återstoden av regementet upptogo en reservlinje emellan städerna Jussy och Tergnier, tillsammans med min sektion blev jag beordrad att medföljа de sistnämnda. Kl. 6 på morgonen blevo vi upplysta att fienden ånyo upptagit striden vid den linje varest de stannade under natten. Denna linje låg omkring 4 mil ifrån den plats varest jag befann mig och vi blevo upplysta om att fienden säkerligen icke skulle nå våra positioner förrän vid kvällstiden. Men omkring kl. 11 började det infanteri som höllo front-linjen att retirera ity att det var omöjligt för dem emotstå tyskarnas masse anfall. Kl. 1:30 e. m. började fienderna att bliva synliga för oss. Vi fingo nu befallning att hålla våra positioner till vad kostnad som helst till dess att vårt artilleri fått tid att draga sig tillbaka. Stora styrkor av fientliga trupper försökte gång på gång att storma vårt läge men våra kulsprutor drevo dem tillbaks. Kl. 4 signalerades det till oss att artilleriet hade förflyttat sina kanoner och att vi nu kunde draga oss tillbaka. Detta var lättare sagt än gjort ty fienden hade genomträngt linjen norr om oss och vi var nu hotade att bliva avskuren från vår väg av reträtt. Dessutom hade vi 3 sårade kamrater med oss vilka vi försökte att bära. Vi försökte så länge som möjligt att hålla fienderna ifrån oss, men när våra sårade kamrater insågo att det var omöjligt att komma undan fienderna, hindrade som vi voro med att bära dem, begärde de att vi skulle lämna dem och för att rädda de stridsdugliga blevo vi till sist tvingade att lämna dessa våra sårade kamrater. Av de underrättelser jag sedan krigets slut erhållit om dessa män framgår att två nu äro tillbaks här i Canada, den tredje dog följande natt i ett tyskt lazarett. Läsaren kan nog förstå med vilka känslor vi lämnade dessa kamrater. **Om sann vänskap existerar så är det i en armé.** Genom den gemensamma faran, lidandet och umbärandet knytes ett vänskapsband som är oupplösligt och man är färdig att offra sitt allt för sina kamrater. Så var också förhållandet nu. Men på grund av att varenda stridsduglig person såväl behövdes för att i någon mån hämna den tyska framarschen måste vi lämna våra vänner i fiendens händer.

Under det att vi sålunda drogo oss tillbaka sammanträffade jag med Frank Nyblad från Inwood, Man. som då var svårt sårad. Han bars på en bår av två män, och dels därför att fienderna så ihärdigt trängde sig inpå oss samt därför att hans utseende vittnade om att han var livsfarligt sårad trodde jag att jag aldrig mer skulle få återse denna min vän, men som genom ett underverk blev han räddat och befinner sig nu i sitt hem fastän hans skador medförde livslånga följder.

Efter att ha tågat söderut en fyra fem mil kunde vi åter etablera kontakt med regementets högkvarter. Kl. 3:30 påföljande morgon eller den 24 mars rapporterade jag till min överste och blev genast beordrad att ånyo upptaga en s. k. "Sacrifice position" i närheten av staden Guscard och nu började min äventyrligaste dag under hela min krigstjänst.

Vi voro tillsagda att hålla vår position vid Guscard till kl. 9:30 på morgonen och sedan retirera "om vi kunde." Med möda lyckades vi att hålla fienderna ifrån oss tills sagda timme och så började vi vårt återtåg. Vi hade icke kommit så långt förran vi kommo till en mindre flod och bryggorna vid densamma voro besatta av — fiender. Jag trodde då säkert att vi voro totalt avskurna och att det blott var en tidsfråga när vi skulle tillfångatagas av fienderna men likväl förlorade vi icke modet. Under det att större delen av sektionen togo skydd i en liten skogsdunge tog jag 3 kamrater med mig för att rekognisera den nämnda floden, och vi behövde ej gå långt förrän vi påträffade en bro som tillfälligtvis lagts av det förut retirerande infanteriet. Tyskarna hade icke uppmärksammat den därför att den icke återfanns på kartan. Här var vår enda möjliga räddning. Jag gav genast befallning till den övriga delen av sektionen att försiktigt krypa fram till bron, i vilket de också lyckades. Sedan vi kommit över floden blevo vi varseblivna av ett mindre antal fiender, och som dessa togo oss för att tillhöra det nu totalt demoraliserade engelska infanteriet anföllo de oss på ett mycket oförsiktigt sätt. Våra kulsprutor riktades genast emot dem och styrkan tillintetgjordes. Efter ytterligare äventyr anlände vi slutligen till regementets huvudkvarter med en förlust av två män. Kl. 2 e. m. fingo vi ånyo order om att upptaga en ny "sacrifice position" och hålla den för 1 timme. Häruti lyckades vi väl och jag rapporterade till översten blott för att tredje gången på en dag bliva sänd att hålla en ny position. Detta nya läge skulle hållas till kl. 3 påföljande morgon. Med en känsla av att vi voro anlitade mer än vad behovet påkallade till att hålla sådana lägen begav vi oss till den utvisade platsen. Denna känsla skulle icke ha varit rådande om man upplyst oss om att de övriga sektionerna av regementet voro lika hårt anlitade. Med ytterst stor möda och övernaturliga ansträngningar endast till bakaslogo vi under natten de fronta anfall som gjordes emot oss. Vi hade nu icke fått någon somn under 50 timmar och likaledes ej mat, ty proviantrossen kunde icke komma fram till vårt regemente. Trötta och hungriga samt modfällda som vi voro blevo vi nu likgiltiga om huruvida vi kunde återvända till regementet eller icke.

En del av männen funno ett potatisland och för tillfället åto vi rå potatis för att stilla vår hunger. Kl. 3 på morgonen började vi att draga oss tillbaka men fann snart att fienden i större mängd under natten gått omkring oss. Att retirera västerut var omöjligt. Den enda utväg var nu att i stället för västerut gå i sydvästlig riktning och om möjligt komma i kontakt med franskmännen. Läsaren förhågkomma att dessa strider förekommo vid kontaktspunkten emellan den engelska och franska armén. Genom att anlita våra kulsprutor och gevär tätt och ofta uppnådde vi till sist, en franska infanteridivision ej långt ifrån staden Compiégne vid floden Oise. Denna stad ligger 45 mil ost om Paris och är den plats varest Jean De Arc tillfångatogs av engelsmännen år 1430. För tre dagar stormade vi med den franska divisionen och deltog härunder i ett kontraanfall emot staden Noyon. Till slut lyckades det franska befälet att få reda på var vårt regemente huvudkvarter var, och vi blevo i motorvagn förda till Castel ej långt ifrån Amiens varest jag återfann mitt regemente. När jag inträdde till översten för att rapportera blev han förvånad och sade till mig att han för 3 dagar sedan upgivit hoppet om att se oss tillbaks och att en rapport om att vi voro "missing" hade några timmar förut blivit avsänt till krigsbyrån i London och därifrån för vidare befordran till våra anhöriga. Han lyckades dock att förhindra rapportens avsändning ifrån London, vilket gladde mig mycket ty jag önskade icke att storta mina anhöriga i oro eller onödig sorg. Så avslutades vår reträtt och vi blevo under de följande dagarna anlitade att försvara staden Amiens, om vilket jag skall skriva nästa vecka. Under sju dygn hade vi endast åtnjutit omkring 8 timmars somn och hade dessutom icke erhållit annan föda än de grönsaker vi påträffade och några bitar bröd som de franska soldaterna gåvo oss.

Det finnes ingenting som är hämskare i krig än en reträtt. Allt blir så dystert och som oftast åtföljes den med stor villervalla och oordning. Ja, till och med panik. Jag kunde ej annat än känna mig glad över att mina föräldrar och syskon icke voro bebygare av det landområde genom vilket vi retirerade. Så fort den civila befolkningen blev upplyst om att fienderna närmade sig deras hem besluto de sig för att lämna allt och söka räddning ty ingen önskade att trampas under hälarna av den tyska militärismen. Jämförelsevis få familer stannade kvar och detta endast därför att de icke fingo tid att fly. Överallt på vägarna sågos skaror av flyktingar som lämnade sina brinnande gårdar och skyndade skräckslagna fram efter de av soldater uppfyllda landsvägarna. Här och var fick man bevittna scener som gåvo ett livligt intryck av invasionens fasa. Dar kom en höghjulig handkarra lastad med i hast sammanraversade husgeråd och kläder. Kärran omgavs av en mängd människor, alltsammans liknande ett stort tågenerafølje, där var och en gick och bar på ett knyte med sina tarvliga tillhörigheter. Även husgeråden i kärran låg en smäktig sjuka liggande madrass och på denna en gammal vissna vars fårade, blekа ansikte vittnade om sjukdom och sorg. Tårar strömmade mot barnes kinder och ibland hördes ett svagt "Mor". Men inte Guds fria Rehnex lappar fäktetsmänniskorna hålla på att förlora av sorg genom att åldringen nu tillägges lämna det hem som hon bebott för 70 år. Ibland folkhopen synes vittkiddа mungar av vrede av Fartiga Klaes, onkel och andra. Det syntes även en gammal prast med fundrande de svart kaftan och vit prästkrage. Här en gubbe, krokig och gå ledande en grov flamländsk häst. Han bolt sig med häst och kärra att hjälpa en kamrat av vagn för att lämna plats för kanonvagnarna, ambulanserna, motorvagnar och berida soldater som rusade bort mot eldlinjen. Plötsligt sina svagt en ja och ansikten

Ett Praktiskt Recept
För Sur, Syrlig Mage.

Nordbor i Förent-Staterna

Ernest Lundin kandidat. Förre kongressmannen Ernest Lundin i Minneapolis som besegrades i republikanska primärvalen 1918 och även året därpå, kommer att låta uppställa sig som kandidat igen, denna gång independent. Hans kandidatur tros komma att orsaka en del svårigheter för socalistkandidaten Lynn Thompson, som har endorserats av Nonpartisan league.

Bortgången ålderdom. En i Lake Lillian, Minn., välkänd och framstående medborgare, A. M. Hedin avled härförliden efter att i sju veckors tid ha lidit av en ytterst plågsam sjukdom — kräfta nämligen. Den bortgångne var född år 1861 i Mockfjärd, Dalarna, och kom vid 20 års ålder till Amerika. Nu sörjes den bortgångne närmast av maka, mrs. Anna H., född Linn, samt 3 döttrar, 1 son och ett litet barnbarn förutom en mångfald släktingar och vänner.

Den svenske jätten i Quincy, Mass., Eugene C. Hultman, en framstående republikan, blev nyl. av guvernör Calvin Coolidge utnämd till ordförande i det s. k. livsförnödenhetsutskottet, att efterträda general John H. Sherburne från Brookline, vilken resignerat från nämda befattning. Hr. Hultman är kassör for the Republican Club of Massachusetts samt har arbetat hårt för det republikanska partiet i denna stat. För övrigt är han anställd som ingenjör vid det beramade spårvägssystemet.

Sverge vill betala högt pris för kol. "Vi betala $35 för kol nu," sade Harald Funch, speciell kommissionär för den svenska regeringen, som härom dagen kom till Chicago, "och jag har kommit till Förenta Staterna för att efterhöra vad i kunna göra för att ordna handelsförhållandena emellan de två länderna. Vi behöva importera 6,000,000 tons kol varje år. För det mesta ha vi fått dem från England men hädanefter måste de komma från Amerika. Förut betalade vi $4.50 per ton, nu $35. Jag gör mina iakttagelser i detta land för att se vad Sverge kan erbjuda i utbyte mot kol."

Monument för norsk krigare. Bland norrmännen i Minneapolis pågår för närvarande en penningeinsamling, som för övrigt omfattar hela landet och har till mål att föreviga minnet av överste Hans C. Heg, en hjälte i inbördeskriget, med uppförandet av ett monument i Madison, Wis., och ett annat i Drammen, Norge. Överste Heg blev den 20 september 1863 så svårt sårad i slaget vid Chickamauga att han senare dog till följd av dessa sår. Norrmännen i Amerika ämna insamla $25,000 för resandet av ifrågavarande monument och av denna summa kommer $2,000 på den norska kolonien i Minneapolis.

Har fört taktpinnen i över trettio år. En märkesman inom svenska sång och musikvärlden inom vårt stora adoptivland torde vi få kalla Axel Magnus Pihlström i San Francisco, vilken den 19 aug. fyllde 50 år. Få äro de nu levande svensk-amerikanska sång- och musikdirigenterna vilka så länge som han hållit i taktpinnen, ty i över 30 års tid har han oavbrutet stått såsom instruktör för Svenska Sångsällskapet i San Francisco (av vilket han ock är en utav stiftarne) och har dessutom varit chefsdirigent för Svenska Sångarförbundet på Stillahavskusten allt sedan dess organisation i Portland, Ore., 1905.

Omkommen genom olyckshändelse. En sorlig olycka inträffade härförliden i Crookston, Minn., i det att 75-årige Eirck Erickson därstädes dödades därstädes vid en olyckshändelse i den brädgård han arbetade. Under hela sitt liv hade han aldrig varit sjuk och han var typen för en äkta karnsvensk. För en tid sedan började han arbeta i brädgården endast för att ha något att göra. Den så sorgligt omkomne var född i Jämtland samt anlände för 16 år sedan till Amerika. Han efterlämnar make, med vilken han varit förenad i 55 års lyckligt äktenskap. De gamla bodde hos sin son Jonas i Nymore. Förutom maka efterlämnar han de fem barnen: Jonas E. Erickson i Nymore; Ivar Erickson Edbom i Piney, Man., Canada; mrs Oscar Norland i Lancester, Minn.; mrs. Swan Johnson i Caribou, Minn. samt mrs Bertha Erickson i Devils Lake, N. D. Den gamle vigdes till den sista vilan i Greenwood och begravningen förrättades av pastor T. B. Nordale.

Svenska journalistförbundet i Amerika höll den 1 sept. sitt månadsmöte å Svenska handelskammaren i Chicago. Fem nya medlemmar intogos varför av de valbara nu återstår på sin höjd ett tiotal, som icke anslutit sig till förbundet, och det förefaller troligt att icke heller dessa skola ställa sig utanför organisationen mycket längre. De vid mötet behandlade frågorna rörde sig huvudsakligen om löneförhållanden och om den beramade svensk-amerikanska årsboken. Till verderbrande komité har ingått en hel del bidrag såväl som biografier och porträtt för boken, vilken blir tillgänglig för allmänheten senast den 1 nov. Det är emellertid ingenting som hindrar att personer, som vilja förvissa sig om att ej den begränsade upplagan tar slut, innan de fått sitt av exemplar av boken, vända sig till förbundets kassör, Oliver A. Linder, 208 N. Wells st. Chicago, Ill. Årsboken, som kostar $1.00 blir något over 300 sidor stark och av särskilt för den svensk-amerikanska allmänheten avsett innehåll. Upplagan är begränsad till 3,000 exemplar och väntas stryka med som sno för regn.

Svensk frökexport på Amerika. Den stora växtförädlingsanstalten i Landskrona, Sverge vars innehavare är Wm. Weibull, och vars namn den bär, har redan fastan i ringa skala börjat exportera förädlade frösorter till Förenta Staterna. Dess ombud här i landet är expert farmaren Charles Thelander, vars adress är Route 1, Ogden, Utah. Thelander har nu i dagarne återkommit från ett kortare besök i Sverge, och av de laddningar av förädlade frösorter, som han medförde, må särskilt nämnas alfalfa, fyra nya ärtsorter och sockerbetsfrö samt tre nya havresorter. De senare anses mest lämpliga för North Dakota, Minnesota och Wisconsin, sockerbetsfrona i Idaho, Utah och Colorado, och alfalfan i alla de västra staterna. Denna sistnämnda frösort har under sin förädlingsperiod varit absolut fri från all sorts vivel och besitter en groarbhet ända upp till 84 procent. Tillsvidare inköper Weibull-anstalten alla skördar från dess förädlade alfalfafrön om tillfälle därtill gives av kunderna. Under vistelsen i Sverge blev mr Thelander även intresserad i torkade lingon, vilken produkt han tror skall finna stor åtgång här i landet. Om en månad eller så väntas torkade prover av årets skörd och den första sandningen två vagnslaster kommer mr T. att avyttra i Chicago.

St. Paul ingenjör till Iowa. Den 1 sept. tillträdde biträdande ingenjören vid St. Pauls vattenverk, mr H. F. Bloomquist, superintendentbefattningen vid vattenverket i Cedar Rapids, Iowa. Mr Bloomquist kom för blott 2 år sedan från Mankato till St. Paul.

De gamla gå hädan. Åter har en av den svenska kolonien i Chicago åldringar skattat åt förgängelsen. Liemannens senaste skörd var Oscar Fredrik Widman, som den 18 ang. avled å Svenska Föreningarnas ålderdomshem i Evanston, där han de sista åren vistats. Widman föddes i Gryta socken, Uppland, den 27 juli 1831 och hade således nyligen fyllt 89 år. I unga år kom han i snickarelära i Stockholm, blev där gesäll och senare mästare. Här drev han egen snickeriverksamhet åren 1857—62, flyttade därpå till Örebro, där han ägde en snickeriverkstad åren 1862—1867. Sistnämda år utvandrade han med maka och barn till Amerika och slog sig ned i Chicago. Här arbetade han för andra till år 1875, då han öppnade egen rörelse. Han ägnade sig nästan uteslutande åt tillverkning av glasskåp s. k. "Show Cases" och var mest och bäst känd under namnet "Show Case-Widman." Naturligtvis var han liksom alla andra tongivande svenskar den tiden medlem av gamla föreningen Sveа. Han slöt sig sedan jämväl till föreningen Svithjod, varpå Svithiodorden byggdes, och tillhörde bägge dessa till sin död. Den gamle hedersmannens bortgång sörjes närmast av dottrarna mrs. Hulda Brisk och Anna Pratt, mrs Agnes Stille och mrs. Frieda Bolling Wood, alla utom den sista födda i Sverge, dessutom av vad som stryker tårarna.

Hedrad tidningsman. [illegible]

Det tysta landet.

Låt gå, låt gå, det dansar i min hjärna
ett tåg av rim och rytm, låt gå, låt gå!
Men det blir psalm, när kvällens stora stjärna
slår ögat upp ur evighetens blå.
Du arma själ, som törstar efter ljuset,
du lärt till sist förstå din väg och röst,
så blev du ett med detta skymningssuset,
som sjunger fram ur dessa skogars bröst.

Det tystnar snabbt i små, små röda byar,
där gårdens hundar nyss ha glavst och skällt,
se, månens ny går fram ur brustna skyar
och seglar sakta över vita fält.
Min skidas spår gör silverrand i skaren,
det brusar tungt ur mina skogars djup,
jag läser tyst den teckenskrift, som haren,
förföljd av hund, har gjort på vita stup.
En fågel slår emellan tyngda grenar,
ur mörkret stiger det ett gåtfullt skratt,
en stjärna lossnar ur sin krans och skenar
i brusten båge genom rymdens natt.

— — — —

Farväl ni kamrar, där jag letat livet
på tjocka böckers stora, vita ark!
I er var livsens bröd mig aldrig givet
men i dess ställe vetenskapens bark.
Ni digra band, hos er jag setat lutad
— nu ser jag bara era ryggars skinn,
ä, det är skönt, jag är ej längre mutad
att gå en väg, som ändå ej var min.
Se, det var här i dessa skogars gömmen
jag fann igen det liv, som förr var mitt,
jag släpper aldrig taget om den drömmen:
min dröm om dig, mitt vida land i vitt.

Du stora tysta natt, så låt mig glida
i dina underliga skuggor in,
jag anar sagans väsen vid min sida,
nu vet jag, Norrland, att din själ är min.

Henrik Forsberg.

Valuta och säkerhet.

Pängar kunna sändas till högsta kurs samt under absolut garanti.

För personer, som bo i landsorten är det ofta besvärligt att sända pengar hem eller få dem placerade i banker i Sverge. Om man vänder sig till engelska banker eller firmor, får man i vanliga fall en mycket dålig kurs av den anledningen, att dylika organisationer ej ha de rätta förbindelserna med Sverge. De som vilja ha största möjliga utvaxlingsvaluta, böra vända sig till den välkända firman P. M. Dahl Steamship Agency, 325 Logan Ave., Winnipeg, Man.

Sagda firma har sedan lång tid tillbaka haft förbindelser med de två stora bankerna Royal Bank of Canada samt Dominion Bank. Men i dagarna har den blivit speciell representant för en av de största bankerna i Förenta Staterna, nämligen The Public National Bank of New York. Genom dessa banker får firman dagligen telegrafiska kurstelegram samt är i stånd att erbjuda högsta möjliga kurs.

Varje svensk som vill sända pengar till Sverge bör vända sig till P. M. Dahl Steamship Agency, 325 Logan Ave., Winnipeg, Man.

WHEN USING WILSON'S FLY PADS
READ DIRECTIONS CAREFULLY AND FOLLOW THEM EXACTLY

Just när och var ni önskar det.

Delikat och uppfriskande

Coca-Cola

i flaskor

Ladbetjäningen av Coca-Cola—tva dussin flaskor—utsträcker sin glädje till andra millioner. Flaskan är prov av äktheten samt giver vidare område av nyttighet—fälten, hemmet och vid särskilda tillfällen. Det är svårt att finna en situation, vilken är utom räckvidden för Coca-Cola. Kom ihåg att ordra en lada nästa gang ni reser till staden.

Begär den äkta med fullständiga namnet—oknamn uppmuntra substituering.

THE COCA-COLA CO.
WINNIPEG.

Buy a bottle or case

Till husmödrarna i Canada.

Det nyligen skedda borttagandet av regeringens reglering på injolevarnar tillåter oss att kungöra den välkomna återgången till vår gamla höga patent grad av

PURITY FLOUR

samt de förhållanden, vilka vunno för nytta berömda bröd gjort av denna hemma och utomlands såsom den mest perfekta produkt av vårdens basta vete.

Ingen officiell kungörelse från detta bolag har gjorts med stoore tryck, vi äro säkra om, att ni skall dela vår tillfredsställelse med dessa nya förhållanden och det finnes inget tvivel om allmänhetens välkomnande av detta delikata vita bröd samt latta, flagriga pastry som fore kriget.

Bed er handlande om en sack av det bra, high patent, Purity Flour.

WESTERN CANADA FLOUR MILLS CO., LIMITED.

Toronto, Winnipeg, Brandon, Calgary, Edmonton, Vancouver, New Westminster, Victoria, Nanaimo, Prince Rupert, Saskatoon, Moose Jaw, Ottawa, Montreal, och St. John, N. B.

Folk som behalla sina pängar i en gammal strumpa

hava sig sedan att skylla, om de förlora dem genom

Eld eller stöld

Vi välkomna sma bankrakningar

THE CANADIAN BANK OF COMMERCE

WADENA, HUVUDKVARTER FOR FARMER-SPECIAL FARMREDSKAPER

Laas vara annonser